

Toelichting invoeren compensatieplicht bij ophogingen

Aanleiding voor het opnemen van een vergunningplicht voor compensatie van inundatieruimte bij ophoging

Door klimaatverandering komen hevige en langdurige regenbuien steeds vaker voor. Ons watersysteem is hier niet op ontworpen, waardoor overtollige neerslag tijdelijk op maaiveld blijft liggen door plasvorming of op maaiveld terecht komt doordat het watersysteem buiten zijn oevers treedt. Dat laatste noemen we inundatie. Ontwikkelingen als woningbouw en energietransitie zorgen ervoor dat steeds minder ruimte beschikbaar is voor inundatie, bovendien gaan deze ontwikkelingen vaak gepaard met ophogingen. Als door die ophogingen verzamelplekken van overtollige neerslag worden weggenomen, verplaatst dat overschot zich in een wateroverlastsituatie naar andere percelen. Daarmee worden risico's op wateroverlast voor die percelen groter. Dat wil HHNK voorkomen.

Wettelijk kader voor het invoeren van deze vergunningplicht:

De maatregel is bedoeld om schade als gevolg van bovennormatieve wateroverlast te beperken. Hoewel er geen wettelijke plicht is voor het waterschap hiervoor een maatregel op te nemen in de Waterschapsverordening, biedt de Omgevingsverordening wel de bevoegdheid (art. 2.5 omgevingswet) om een regel in te stellen voor compensatie bij ophoging vanuit watertaken en maatschappelijk gerelateerd belang. Verplaatsing van inundatie kan impact hebben op de omgevingswaarden van een gebied en daarmee consequenties hebben voor het watersysteem. Hiermee is er voldoende juridische grondslag om een maatregel op te mogen nemen in de waterschapsverordening.

Eerdere besluitvorming:

Een voorstel voor een compensatieplicht bij ophoging van percelen in laag gelegen gebieden werd in 2024 opgenomen in de Waterschapsverordening. Dit voorstel was een uitwerking van het in 2022 vastgestelde handelingskader voor Wateroverlast, waarin dit als een van de maatregelen werd genoemd, waarmee ons waterschap klimaatbestendigheid wil stimuleren. De impact van de maatregel bleek onderschat en het voorstel werd vanwege vele bezwaren en onrust uiteindelijk teruggetrokken door het dagelijks bestuur, onder de toezegging hier later op terug te komen. 2025 is benut om op basis van aanvullend onderzoek en een participatieproces met diverse belanghebbenden een nieuw voorstel uit te werken.

Onderzoek nut en noodzaak van compensatie bij ophoging

Uit onderzoek van Sweco is gebleken dat het invoeren van een maatregel om inundatieruimte te behouden zinvol en doelmatig is. In de periode 2011-2023 blijkt ca. 1.200.000 m³ inundatieruimte verplaatst te zijn. Een vergelijkbare hoeveelheid wordt verwacht in het kader van stedelijke en agrarische ontwikkelingen tot 2050. Gezien de klimaatverandering, waarin periodes van heftige regenval alleen maar toe zullen nemen, lijkt de urgentie van het nemen van een maatregel voor het behoud inundatieruimte hiermee voldoende aangetoond.

Instellen ondergrenzen voor compensatieplicht

Uit het onderzoek van Sweco blijkt verder dat het instellen van ondergrenzen verstandig is, zodat beheer en onderhoudswerkzaamheden en kleine ophogingen gewoon door kunnen gaan en administratieve lasten beperkt blijven. HHNK wil een ondergrens instellen vanaf een oppervlakte van 4000m² in combinatie met 15 cm ophoging. Daarmee wordt ca. 70% van de totale te verplaatsen inundatieruimte gecompenseerd.

Vergunningplichtig gebied

Uit het onderzoek van Sweco blijkt slechts 0-10% (gemiddeld 1,5%) van de ophogingen die hebben plaatsgevonden tijdens 2012-2023 samen te vallen met de 10% meest geïnundeerde plekken. Daarom is het niet effectief om alleen te kijken naar deze delen van de polders. Dat is een belangrijk verschil met de eerdere insteek van de maatregel, waarin we juist voor die 10% laag gelegen delen een compensatieplicht in wilden voeren. In het nieuwe voorstel wordt vrijwel het

hele beheergebied van HHNK vergunningplichtig (met uitzondering van de hooggelegen delen waar geen oppervlaktewatersysteem aanwezig is).

Waar/wanneer is compensatie nodig?

Locatie is de belangrijkste graadmeter voor impact van een ophoging. Wanneer de ophoging (vanaf de gestelde ondergrenzen) samenvalt met een verzamelplek van overtollige neerslag (en de ophoging vindt niet plaats in het kader van regulier beheer en onderhoud/herstel van een eerder vergunde situatie) is compensatie nodig.

Tijdelijke ophogingen

Uit de analyse van Sweco blijkt dat er ook sprake kan zijn van tijdelijke ophogingen, die na verloop van tijd worden weggehaald. Voor het bepalen van de grens voor 'tijdelijkheid' wordt aangesloten bij wat hiervoor wordt gehanteerd in de omgevingswet. Dat is 3 jaar. Ophogingen die niet langer dan 3 jaar blijven liggen worden vrijgesteld van compensatie.

Ruimte voor maatwerk

Wanneer een initiatief onder de vergunningplicht valt, kijkt HHNK of de locatie samenvalt met een locatie waar inundatie is. Als dat het geval is, geldt een compensatieplicht. Voor de wijze waarop compensatie gerealiseerd wordt is ruimte voor maatwerk en dit wordt in overleg met HHNK bepaald.